

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 4 mars 2010

Mål nr

Ö 2144-09

KLAGANDE

Advokatfirma DLA Nordic KB, 916629-6658

Ombud: Advokat T N

MOTPART

Riksåklagaren

SAKEN

Beslag

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts beslut 2009-04-28 i mål Ö 3134-09

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut häver Högsta domstolen beslagen (Ekobrottsmyndigheten i Stockholm, beslagsnr 2009-9000-BG225-3 och 2009-9000-BG228-3 - 22) och de förordnanden som tingsrätten har meddelat under punkt 2 i sitt beslut.

Advokatfirma DLA Nordic KB tillerkänns ersättning av allmänna medel för rättegångskostnader i Högsta domstolen med 15 000 kr.

YRKANDEN M.M. I HÖGSTA DOMSTOLEN

Advokatfirma DLA Nordic KB har yrkat bifall till sin i hovrätten förda talan och har begärt ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Riksåklagaren har bestritt ändring av hovrättens beslut.

Sveriges advokatsamfund har avgett yttrande.

SKÄL

Bakgrund

1. Enligt 36 kap. 5 § andra stycket rättegångsbalken gäller som huvudprincip att bl.a. advokater och deras biträden inte får höras som vittnen om något som har anförtratts dem i deras yrkesutövning eller som de i samband därmed har erfarit (frågeförbudet). Av 27 kap. 2 § följer bl.a. att beslag inte får läggas på skriftlig handling om dess innehåll kan antas vara sådant att detta omfattas av frågeförbudet (beslagsförbudet). Dessa regler syftar inte till att tillvarata advokaternas intressen utan enbart till att skydda deras klienter.

2. X X delgavs när han var advokat vid och delägare i Advokatfirma DLA Nordic KB (advokatfirman) misstanke för svindleri, grovt brott, bokföringsbrott, grovt brott, samt försvårande av skattekontroll, grovt brott.

X X skulle ha begått gärningarna som företrädare för Lauzon International Network AB (LINAB) i vilket bolag han tillsammans med annan utgjorde styrelse.

3. Efter ansökan av allmän åklagare förordnade Stockholms tingsrätt om husrannsakan i advokatfirmans lokaler. Vid husrannsakan i X Xs rum samt i de övriga utrymmen på advokatkontoret där X X förvarade material togs viss egendom avseende LINAB m.fl. bolag samt enskilda personer i beslag, däribland ett flertal pärmar märkta Lauzon innehållande handlingar angående styrelsearbete. Åklagaren hävde sedermera vissa av beslagen.

4. Efter det att advokatfirman yrkat bl.a. att beslagen skulle hävas avslog tingsrätten advokatfirmans yrkanden. Vidare förpliktade tingsrätten under punkten 2 i beslutet advokatfirman att till Ekobrottsmyndigheten lämna ut kopia på all information från X Xs mejlbox, två hembibliotek och särskild fil med information om LINAB, som rörde X Xs koppling till LINAB eller övriga 15 bolag och därtill knutna personer, vilka är aktuella i brottsutredningen. Tingsrätten gav vidare åklagaren möjlighet att på plats hos advokatfirman gå igenom aktuella media i syfte att säkerställa att all relevant information fanns med bland överlämnad information.

5. Advokatfirman överklagade tingsrättens beslut och yrkade att hovrätten skulle häva beslagen och upphäva beslutet under punkten 2. Hovrätten har i beslut den 28 april 2009 lämnat överklagandet utan bifall.

Advokatfirmans talerätt

6. Riksåklagaren, som framhållit att beslaget har gjorts i förhållande till X X och inte advokatfirman, har till en början satt i fråga om advokatfirman är part i beslagsfrågan och därmed har rätt att föra talan.

7. Rätt att föra talan mot beslag tillkommer enligt 27 kap. 6 § rättegångsbalken den som har drabbats av beslaget. De handlingar som omfattas av beslaget enligt punkten 1 i tingsrättens beslut har förvarats i advokatfirmans lokaler och är av den arten att de, oavsett om de omfattas av beslagsförbudet, får anses ha innehafts inte enbart av X X utan även av advokatfirman (jfr NJA 1981 s.791). Beslutet under punkt 2 i tingsrättens beslut är riktat till advokatfirman. Advokatfirman har alltså rätt att föra talan beträffande båda punkterna i tingsrättens beslut.

Förutsättningarna för beslag

8. I rättsfallet NJA 1977 s. 403 prövade Högsta domstolen frågan om vilken sorts handlingar som omfattas av beslagsförbudet. Domstolen ställde sig därvid avvisande till en i målet framförd uppfattning att förbudet skulle vara begränsat till handlingar som var att betrakta som meddelande från klienten till advokaten eller i allt fall var upprättade i samband med och föranledda av klientens kontakt med advokaten. Starkt sakligt fog ansågs visserligen föreligga för en sådan uppfattning men det ansågs – särskilt som fråga var om skydd för enskild mot tvångsingripande från det allmännas sida – möta hinder mot en rättstillämpning i strid med stadgandets ordalydelse. En följd av detta ställningstagande är att beslagsförbudet, med de undantag som föreskrivs i 36 kap. 5 § rättegångsbalken, i princip omfattar varje skriftlig handling som anförtrots en advokat inom ramen för

dennes yrkesutövning. Det kan noteras att frågan om regleringens utformning därefter aktualiserats vid olika tillfällen men att detta inte lett till någon ändring (jfr prop. 1988/89:124 s. 36 och SOU 1995:47).

9. Rättsfallet från år 1977 innebär att avgörande för huruvida en handling som överlämnats till en advokat omfattas av beslagsförbudet i allmänhet är om handlingen kan anses ha anförtratts klienten inom ramen för advokatens yrkesutövning. I rättsfallet NJA 1990 s. 537 prövades frågan huruvida beslag av vissa handlingar som rörde ett aktiebolag var lagligen grundade när beslaget skett i en advokatbyrås lokaler och innehavaren av byrån var ledamot i bolagets styrelse. Högsta domstolen konstaterade att det i praktiken var vanligt att advokater ingick i styrelsen för aktiebolag och fann att även i det fall då en advokat var ställföreträdare för ett bolag borde handlingar som rörde bolaget kunna anses anförtrorda honom i hans egenskap av advokat och därmed vara fredade från beslag. Av betydelse i sammanhanget angavs vara om bolaget kunde anses vara advokatens klient eller inte. Även handlingarnas karaktär kunde behöva beaktas.

10. I 1990 års rättsfall uttalade sig Högsta domstolen också i frågan vilket stöd som domstolen borde kräva för att godta en advokats påstående att det föreligger hinder för beslag. Domstolen fann därvid att det, för att inte advokatsekretessen skulle bli alltför urholkad, fick anses tillräckligt med ett blygsamt mått av bevisning (jfr Welamson, Några anteckningar om advokats tystnads- och vittnesplikt, Tidskrift för Sveriges advokatsamfund, 1962, s. 293 f.).

11. Av utredningen i målet framgår att LINAB vänt sig till advokatfirman med en förfrågan om biträde med löpande juridisk rådgivning och representation i bolagets styrelse. Detta förhållande tillsammans med att de aktuella handlingarna fanns i advokatfirmans lokaler och med advokatfirmans uppgift, som vinner visst stöd av utredningen, att vid firman verksamma jurister biträtt med juridisk rådgivningen utöver vad som är att hänföra till styrelsearbete får, om det inte finns särskilda omständigheter som talar i annan riktning, anses tillräckligt för att godta att fråga varit om ett klientförhållande. Som skäl för att göra en annan bedömning har riksåklagaren åberopat att ersättningen för styrelseuppdraget betalats direkt till X X. Detta är emellertid allmän praxis vid styrelseuppdrag (jfr RÅ 1993 ref. 55) och saknar därmed självständig betydelse för bedömningen av den här aktuella frågan.

12. Den omständigheten att det får godtas att det förelegat ett klientförhållande mellan X X och LINAB utesluter inte att vissa handlingar som denne förvarat faller utom beslagsförbudet med hänsyn till att de inte kan kan anses ha lämnats i förtroende. Något underlag för att på detta sätt göra skillnad mellan de olika handlingar som beslaget avser har emellertid inte lagts fram i målet. Samtliga handlingar får därmed antas ha innehållit uppgifter som anförtratts advokat i dennes yrkesutövning.

13. Som stöd för att beslagsförbudet inte är tillämpligt har riksåklagaren slutligen åberopat att beslagsförbudet i 27 kap. 2 § rättegångsbalken gäller handlingar om vars innehåll innehavaren "ej må höras som vittne". Eftersom X X själv är misstänkt för brott kan han inte höras som vittne och beslagsförbudet skulle därmed inte vara tillämpligt.

14. En liknande invändning mot beslagsförbudets tillämplighet prövades i det tidigare nämnda rättsfallet från år 1990. Riksåklagaren gjorde i det fallet gällande att advokaten som ställföreträdare för bolaget processrättsligt var att beteckna som part och därigenom inte kunde tillåtas att vittna enligt 36 kap. 1 § rättegångsbalken. De i det målet aktuella handlingarna var därför enligt riksåklagaren inte fredade enligt 27 kap. 2 § och 36 kap. 5 § rättegångsbalken. Högsta domstolen godtog inte detta synsätt utan drog istället gränsen för beslagsförbudets tillämplighet på det sätt som redovisats ovan. Med hänsyn till att beslagsförbudet är avsett att skydda klientens intressen, inte minst i de fall då denne är misstänkt för brott, finns det inte anledning att göra någon annan bedömning än i 1990 års fall av betydelsen att någon vittnesplikt inte föreligger i det fallet att detta beror på att advokaten själv är misstänkt för brott. En klients befogade intresse av konfidentialitet behöver inte vara mindre av det skälet att en brottsmisstanke riktas mot hans advokat.

15. Det bör emellertid anmärkas att, för det fall att hela syftet bakom ett samarbete mellan en advokat och hans uppdragsgivare skulle vara brottsligt eller enbart bestå i att advokatens aktiva medverkan ska dölja ett brott, det som regel inte kan anses vara fråga om sådan yrkesutövning som avses i 36 kap. 5 § rättegångsbalken. Utredningen i målet ger emellertid inte underlag för att göra den bedömningen att beslagsförbudet inte skulle vara tillämpligt på sådan grund.

Förordnandet i tingsrättens beslut under punkten 2

16. Förordnandet under punkten 2 i tingsrättens beslut framstår i sak som ett editionsföreläggande enligt 38 kap. 2 § rättegångsbalken (jfr 23 kap. 14 § andra stycket). Skyldigheten att förete skriftlig handling är enligt andra

stycket i den paragrafen underkastad samma begränsning med hänvisning till 36 kap. 5 § som beslag enligt 27 kap. 2 §. Detta innebär att vad som ovan sagts angående beslag äger motsvarande tillämpning i fråga om editionsföreläggande. Förordnandet ska därför undanröjas.

Rättegångskostnader

17. Frågan om advokatfirman ska tillerkännas ersättning för sina kostnader är att bedöma enligt grunderna för 31 kap. 2 § rättegångsbalken. Härav följer att advokatfirman kan få ersättning av allmänna medel för sina ombudskostnader. Advokatfirman bör tillerkännas ersättning av allmänna medel med yrkade 15 000 kr avseende ombudsarvode. Vad advokatfirman yrkat för utgiven mervärdesskatt ska dock inte ersättas, eftersom den inte utgör någon kostnad för advokatfirman.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck,
Dag Victor, Torgny Håstad, Marianne Lundius (referent) och Stefan
Lindskog (särskilt tillägg)
Föredragande revisionssekreterare: Susanne Allgårdh

	BILAGA TILL PROTOKOLL 2010-02-03		
		Mål nr Ö 2144-09	

TILLÄGG

Justitierådet Stefan Lindskog tillägger för egen del:

Skyddsintresset

1. Det sekretessintresse som bildar utgångspunkten för Högsta domstolens avgörande handlar inte bara om att till en klient hänförlig information ska skyddas i det enskilda fallet utan också om att grundlägga ett förtroende för en viktig rättsstatlig princip, nämligen att rätten att få råd och biträde av en kompetent och oberoende advokat (jfr artikel 6.3 c) i Europakonventionen) innefattar i princip full sekretess med avseende på sådan information som advokaten till följd av uppdraget får i ärendet. Om inte den som behöver advokathjälp kan lita på advokatsekretessen kan han inte sägas ha den tillgång till advokat som ska finnas i en rättsstat.
2. Det sekretesskydd som en klient har till följd av fråge- och beslagsförbuden förfogar han över. Ett samtycke till att klientens advokat hörs som vittne eller till ett beslag av en handling som skyddas av beslagsförbudet bör dock, med hänsyn till skyddsintressets betydelse, vara uttryckligt (jfr justitierådet Nordensons skiljaktiga mening i rättsfallet NJA 1977 s. 403). I sammanhanget är att notera att sekretessintresset kan bestå också om klienten avlidit (jfr NJA 1987 s. 724).
3. Bl.a. till följd av att klienten inte behöver ta del i den process där sekretessfrågan aktualiseras bör det anses ankomma på rätten att säkerställa klientens sekretessintresse

genom officialprövning. Om en advokat som hörs som vittne inte själv på ett adekvat sätt förhåller sig till sin tystnadsplikt och frågeförbudet, bör således domstolen ex officio gripa in för att pröva vad klientens sekretesskydd kan kräva.

4. En konsekvens av det skyddsintresse som de aktuella förbuden vilar på är att klienten måste ha förmånen av fördel i tveksamma fall. En annan ordning skulle innebära att en prövning av huruvida ett sekretesskydd föreligger i det enskilda fallet förutsätter tillgång till den information för vilken sekretess görs gällande. Om frågan aktualiseras huruvida den information som begärs utlämnad av en advokat är skyddad enligt frågeförbudet bör därför enligt min mening i regel så anses vara fallet, om de yttre omständigheterna ger anledning anta att advokaten är underkastad sådan tystnadsplikt som utlöser frågeförbudet. Visserligen är utgångspunkten i rättsfallet NJA 1990 s. 537 att advokaten har att bevisa de förhållanden som skulle medföra att frågeförbudet är tillämpligt, men det lågt ställda beviskrav som där kommer till uttryck bör i normalfallet inte innebära något annat än vad som nu sagts. Det förefaller f.ö. principiellt tveksamt att tala om en bevisbörda för advokaten när vad som står på spel är klientens sekretessintresse.

Vilken ställning har den advokatbyrå vid vilken advokaten verkar?

5. Förvarande mål aktualiserar frågan i vad mån fråge- och beslagsförbuden är tillämpliga i förhållande till inte bara den advokat med vilken klienten har trätt i förbindelse utan också i förhållande till den advokatbyrå vid vilken advokaten verkar.

6. Sedan rättegångsbalken tillkom har advokatverksamheten förändrats. I organisatoriskt hänseende märks att en klient numera ofta vänder sig till en advokatbyrå som han har förtroende för och ser denna, inte de enskilda jurister som handlägger hans ärende, som sin uppdragstagare. Och vad det gäller verksamhetens inriktning har denna förskjutits så att den idag i mycket större utsträckning angår kommersiella förhållanden än vad som var fallet när rättegångsbalken tillkom.

7. Beträffande spørgsmålet i vad mån en advokatbyrå har talerätt rörande ett beslag märks att när en advokatbyrå, och inte bara en enskild advokat på byrån, är att anse som uppdragstagare till klienten måste byrån anses ha en skyldighet att värna klientens sekretessintresse. När förhållandet är sådant motiverar det en talerätt för byrån.

8. Viktigare är emellertid att klientens sekretessintresse talar för att inte bara den anlitate advokaten utan också den byrå som han verkar vid ska ha talerätt avseende alla uppdrag som handläggs vid byrån. Det kan illustreras med det exemplet att en handläggande advokat avlider. Klientens skyddsintresse kräver då att byrån – i linje med vad Högsta domstolen slagit fast i detta fall – har rätt att agera mot ett beslagsyrkande. Till det sagda kommer att en talerätt för byrån är ägnat stärka förtroendet i stort för att en klients sekretessintresse bevakas på ett effektivt sätt.

9. Ett advokatuppdrag kan vara personligt i den meningen att uppdragstagaren måste vara en viss fysisk person. Som exempel kan nämnas uppdrag som boutredningsman, konkursförvaltare och skiljeman. Att ett uppdrag är på angivet sätt personligt behöver emellertid inte innebära att det i alla avseenden ska anses ligga utanför den advokatverksamhet som drivs i den advokatbyrå där den ifrågavarande advokaten är verksam (jfr NJA 1973 s. 42, 2000 s. 639 och 2001 s. 872, som gällde olika frågor och där bedömningarna varierade). Beträffande vad som i det hänseendet gäller rörande sådant sekretesskydd som här är aktuellt bör det avgörande vara vad som följer av skyddsintresset. Det bör på de grunder som anförts i punkt 8 ovan innebära, att talerätt mot ett beslagsbeslut i regel tillkommer byrån som sådan.

10. Vad så angår frågeförbudet är att notera att detta inte kan gälla annat än en fysisk person så till vida att endast fysiska personer kan höras som vittnen. Annorlunda förhåller det sig enligt min mening med den krets som kan vara mottagare av skyddad information. Således är det inte sällan naturligt att snarare betrakta den advokatbyrå i

vilken en advokat verkar än advokaten själv som mottagare av den information som en klient lämnar inom ramen för klientförhållandet. Det kan, i betraktande av klientens skyddsintresse, inte föranleda att frågeförbudet inte är tillämpligt. Förbudskretsen bör då omfatta alla som är verksamma vid byrån.

11. Vem som är mottagare av den förtroliga informationen styr enligt lagtexten den krets som omfattas av frågeförbudet. Men att göra skillnad mellan vad som kan anses vara byråuppdrag (då förbudskretsen bör utgöras av alla som är verksamma vid byrån) och vad som är den enskilde advokatens egna uppdrag (då förbudskretsen enligt lagtexten begränsas till advokaten och hans biträde) är i nu aktuellt hänseende en olämplig ordning, eftersom den inte på ett tillräckligt sätt säkerställer klientens sekretessintresse. Förbudskretsen bör därför avseende alla uppdrag som kan sägas handläggas inom ramen för byråns verksamhet omfatta alla som är verksamma vid advokatbyrån. Den ordningen följer f.ö. av att tystnadsplikten enligt god advokatsed torde sätta gränsen för hur restriktivt frågeförbudet kan tillämpas (se punkt 14 nedan).

Vilka uppdragstyper omfattas av frågeförbudet?

12. En annan fråga som målet aktualiserar är när det mellan en advokat och den som vänt sig till honom föreligger ett sådant förhållande som krävs för att frågeförbudet ska vara tillämpligt. Enligt lagtexten omfattar en klients sekretesskydd sådan information som anförtrotts advokaten i dennes yrkesutövning eller som denne i samband därmed har erfarit.

13. Vad som utgör ett sådant förhållande som föranleder tillämpning av frågeförbudet behöver inte sammanfalla med vad som utgör advokatverksamhet i den meningen att verksamheten är underkastad god advokatsed. Det får emellertid antas föreligga ett samband på det sättet, att vad en advokat inte får röja enligt god advokatsed omfattas av

frågeförbudet. Det kan således inte antas att en advokat enligt allmänna regler om vittnesplikt är skyldig att berätta om sådant som han enligt god advokatsed inte får avslöja.

14. Av det sagda följer dock inte med nödvändighet att god advokatsed sätter gränsen för vittnesplikten, när lagen inte ger klart besked beträffande frågeförbudets omfattning. Ett omvänt samband – att frågeförbudets omfattning sådan denna bestäms i praxis begränsar tystnadsplikten enligt god advokatsed – är i och för sig tänkbart. Vad som utgörs av god advokatsed bestäms dock – i avsaknad av lagstiftning (därvid dock är att märka att av advokatväsendets autonomitet får antas följa vissa rättsstatligt motiverade begränsningar för lagstiftarens normgivningsmakt) – av Advokatsamfundet (jfr NJA 2007 s. 82). Det torde alltså inte finnas något utrymme för en domstol att utan lagstöd (att den advokatetiska tystnadsplikten kan begränsas genom lag anges uttryckligen i punkten 2.2.1 i Advokatsamfundets Vägledande regler om god advokatsed) i strid mot Advokatsamfundets normgivning med avseende på god advokatsed begränsa en advokats tystnadsplikt. Det sagda talar för att där lagen inte tydligt anger att frågeförbudet inte gäller (att lagen ska tillämpas restriktivt framgår av NJA 1977 s. 403 och 1990 s. 537) bestäms frågeförbudets omfattning av den tystnadsplikt som följer av god advokatsed (en annan sak är att om det är oklart vad god advokatsed innebär, en domstol genom sin rättstillämpning kan ha att göra ett klarläggande, ett klarläggande som Advokatsamfundet vid sin efterföljande normgivning inte är bundet av). Det synes också ha varit lagstiftarens utgångspunkt (jfr NJA II 1943 s. 466 ff.).

15. Vad som nu sagts kan exemplifieras på följande sätt. Om Högsta domstolen slår fast att frågeförbudet sådant det kommer till uttryck i 36 kap. 5 § rättegångsbalken inte hindrar att en advokat i ett visst typfall är underkastad vittnesplikt är det inget som Advokatsamfundet kan ändra på genom sin normgivningsmakt avseende vad som är god advokatsed (som styr i vilken utsträckning en advokat har tystnadsplikt).

Annorlunda om Högsta domstolen i stället skulle grunda vittnesplikten på att en advokat

i det ifrågavarande typfallet inte är underkastad tystnadsplikt enligt god advokatsed, eftersom innehållet i god advokatsed omfattas av Advokatsamfundets normgivningsmakt.

16. Vad som gäller beträffande tystnadsplikten framstår som tveksamt eller diskutabelt för vissa uppdragstyper. Ett sådant uppdrag är att en advokat varit skiljeman. Ett skiljemannauppdrag utgör advokatverksamhet (låt vara att uppdraget intar en särställning beträffande reglerna om intressekonflikt, se punkten 3.8 i Advokatsamfundets Vägledande regler om god advokatsed). För en skiljeman gäller vittnesplikt (se Lindskog, Skiljeförfarande En kommentar, 2005, s. 404, med hänvisningar). Frågan är om det gäller också skiljeman som är advokat. Vad som här gäller – eller kanske snarare bör gälla – framstår inte såsom alldeles klart. Det har emellertid främst att göra med att det inte är självklart hur långt tystnadsplikten enligt god advokatsed sträcker eller bör sträcka sig. För egen del menar jag att det lämpliga i att en advokat har en mer begränsad vittnesplikt än andra skiljemän kan sättas i fråga, men att god advokatsed som den nu ser ut likväl påbjuder tystnadsplikt för skiljeman som är advokat.

17. Parentetiskt kan här också tillfogas att tystnadsplikt enligt reglerna om god advokatsed kan gälla trots att något uppdragsförhållande mellan advokaten och den som vänt sig till honom varken föreligger eller har förelegat. Ett exempel är att någon anförtror en advokat viss information i samband med att biträde av advokaten efterfrågas. Sådan information omfattas av advokatens tystnadsplikt och måste därför också antas vara omfattad av frågeförbudet. Det bör vidare noteras, att tystnadsplikten omfattar inte bara information som en klient lämnar utan också information från tredje man som advokaten får i uppdraget.

18. I vad mån ett styrelseuppdrag är att anse som ett sådant advokatuppdrag att det är underkastat reglerna om god advokatsed beror på omständigheterna. Om advokaten äger

bolaget självt måste antas att så inte är fallet. Utgångspunkten är den motsatta om varken advokaten eller någon honom närstående har några ägarintressen i bolaget. När ett styrelseuppdrag är att hänföra till advokatverksamhet måste antas att advokaten enligt reglerna om god advokatsed är underkastad tystnadsplikt om förhållanden som han får kännedom om i sitt uppdrag som styrelseledamot. Som en följd därav är frågeförbudet enligt min mening alltid tillämpligt i fråga om sådana styrelseuppdrag.

19. Liksom i fråga om skiljemannauppdrag kan det dock sättas i fråga om det beträffande vittnesplikten finns anledning att göra skillnad mellan styrelseledamot som är och styrelseledamot som inte är advokat. Ett skäl för att upprätthålla den på god advokatsed grundade tystnadsplikten för advokat som är styrelseledamot är emellertid att det annars kan uppstå svårigheter att avgränsa när advokaten uppträtt som styrelseledamot och när han uppträtt som rådgivare utanför styrelseuppdraget (då tystnadsplikten givetvis måste gälla).

Specialfallet att brottsmisstanke riktas mot advokaten

20. Beträffande det som är huvudfrågan i målet – huruvida beslagsförbudet är tillämpligt också när en brottsmisstanke riktas mot en advokat – har riksåklagaren anført att om så inte var fallet skulle det skapa ett slags frizon för advokaters brottsliga verksamhet. Påståendet är enligt min mening något onyanserat.

21. Till en början är att notera att om endast advokaten och alltså inte hans klient är misstänkt för brott, det inte torde finnas något hinder mot att höra klienten om förhållande som omfattas av advokatens tystnadsplikt eller mot att underkasta klienten ett editionsföreläggande.

22. Det fallet att advokaten är misstänkt för delaktighet i sin klients brott är mer problematiskt. Det är dock att notera att en advokat inte får främja orätt (se punkten 1 i Advokatsamfundets Vägledande regler om god advokatsed). Om det kan misstänkas att

en advokat främjar sin uppdragsgivares brottsliga verksamhet kan förhållandet bli föremål för bedömning av Advokatsamfundets disciplinnämnd. Om allmän åklagare till Advokatsamfundets styrelse anmäler en sådan misstanke måste antas att det resulterar i ett disciplinärende. Gentemot nämnden gäller inte advokatens tystnadsplikt (se punkten 8 i Advokatsamfundets Vägledande regler om god advokatsed; däremot torde nämndens ledamöter omfattas av frågeförbudet, jfr NJA 1962 s. 746). Tvärtom föreligger en upplysningsskyldighet (8 kap. 6 § andra stycket rättegångsbalken; hur nämnden kan och ska förfara om advokaten tredska lämnar jag här därhän med endast den kommentaren att advokaten kan om brott läggs honom till last tänkas vägra svara på frågor under åberopande av artikel 6 i Europakonventionen). Skulle nämnden finna att advokaten främjat orätt torde hans agerande inte vara att anse som sådan verksamhet som omfattas av tystnadsplikten. Det fallet att syftet bakom ett samarbete mellan en advokat och hans uppdragsgivare är brottsligt eller enbart syftar till advokatens aktiva medverkan att dölja ett brott kan således i åtminstone vissa fall klaras ut den vägen (låt vara att om nämnden finner att advokaten inte främjat orätt, nämndens bedömning inte låter sig kontrolleras, och att det inte heller är givet att nämnden alls uttalar sig i frågan).

23. Huruvida det finns tillräckliga skäl för att, på det sätt som Högsta domstolen i rättsfallet NJA 1977 s. 403 förordade de lege ferenda, begränsa de handlingar som omfattas av beslagsförbudet (innebärande att överlämnade handlingar som inte innefattar ett meddelande från klienten till advokaten inte skulle omfattas) låter sig diskuteras. En sådan begränsning kan innebära att klienten inte vågar visa sin advokat fullt förtroende. Det är också något egenartat att i aktuellt hänseende göra skillnad mellan en handling vari klienten för sin advokat beskriver innehållet i ett dokument och dokumentet som sådant. Detta särskilt som ett överlämnande av ett dokument kan syfta till sådan informationsgivning som i sig är sekretesskyddad.

24. Oavsett hur fråge- och beslagsförbuden regleras kommer emellertid dessvärre en kriminell advokat alltid att i vissa fall kunna dra fördel av sin klients sekretesskydd. Det

får emellertid antas sådan kriminalitet är mycket ovanlig. Och när en advokat drar fördel av klientens sekretesskydd är det ett pris som man har att acceptera för att kunna upprätthålla en viktig rättsstatlig princip.